

biblioteques
de granollers

Apunts per a un relat

A càrrec de Senén Roy i Marta Fontseca

II Jornades de Laboratoris de Lectura. Models creatius per a l'experiència lectora dels infants

5 i 6 de juliol de 2013
Biblioteca Roca Umbert, Granollers

SUMARI

DIVENDRES, 5 DE JULIOL AL MATÍ

- **Inauguració i presentació de les Jornades** 3

Models creatius per a l'experiència lectora dels infants.

- **Ponència. Les Arts, models creatius per a l'educació literària i estètica a càrrec de Kathrin Buchmann** 4
- **Ponència. Habitar otros espacios artísticos a través del libro a càrrec de José Antonio Portillo** 7
- **De la teoria a la pràctica. José Antonio Portillo** 10
- **De la teoria a la pràctica. Kathrin Buchmann** 11

DIVENDRES 5 DE JULIOL TARDA

Tast de laboratoris

- **Elixirs emocionals a càrrec de Creativitatta (Marta Roig) i Nati Calvo** 13
- **Laboratori de colors i emocions a càrrec de Glòria Matas i Montse Rebollo de les Biblioteques de Girona** 15
- **Conclusions de la Jornada** 16

DISSABTE 6 DE JULIOL MATÍ

- **Presentació de projectes. Biblioexperiments a càrrec de Laia Ventura** 19
- **Presentació de projectes. Laboratori de llibre infantil a càrrec de Cristina Garreta** 22
- **Presentació de projectes. Laboratori de lletres i imatges a càrrec d'Imma Pujol**..... 24
- **Torn obert de paraula** 26
- **Avaluació i dinàmica de grups al voltant dels laboratoris**..... 27
- **Conclusions**..... 33

DIVENDRES, 5 DE JULIOL AL MATÍ

INAUGURACIÓ I PRESENTACIÓ DE LES JORNADES

Expectació. Puntualitat. Somriures. Anglès. A peu dret. Retrobades. El vestíbul de la Biblioteca Roca Umbert ens acull ple de racons, propostes, suggeriments. Els ulls van inquiets. Laboratoris. Laborare. Treball. Tasca. Experiència. Experiment. Lectures. Interpretacions. Codis. Llegir el món. Llegir-nos. Imatges.

Les autoritats donen la benvinguda: **Alba Barnusell**, regidora de Cultura de l'Ajuntament de Granollers, presenta la **Fàbrica de les Arts de Roca Umbert** i ens convida a passejar-nos per aquest espai cultural. **Jordi Permanyer**, gerent del Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona, dóna les gràcies a l'equip de la Biblioteca Roca Umbert pel seu paper d'inspirador dels laboratoris i ens convida a fer una aturada en la nostra dinàmica de treball per compartir experiències, formar-nos i apropar-nos al món infantil. Finalment, l'alcalde de Granollers, **Josep Mayoral**, ens convida a descobrir Granollers i apropa als assistents la història de Roca Umbert: un espai de producció, abans tèxtil, i ara, cultural. La Biblioteca Roca Umbert va ser el primer equipament d'aquest espai i respon a la intenció de **posar la paraula en el punt central de la nostra civilitat**.

Glòria Gorchs, en nom de l'equip de la Biblioteca Roca Umbert, presenta les jornades a partir de la citació del programa: **Llegir és un acte íntim, silenciós i solitari**.

Al llarg d'aquests dos dies ens ho passarem molt bé, jugarem amb les paraules, les imatges, però no oblidem que llegir és, en darrer terme, un acte solitari que ha de fer l'infant, un exercici de descodificació que ningú no ens garanteix que sigui fàcil. Una tasca complicada que demana un esforç. Ara bé, de res no servirà aprendre a descodificar l'alfabet si aquest esforç no va acompanyat d'aprendre a **llegir el món que ens envolta. Llegim emocions. Llegim paisatges. Llegim imatges. Llegim silencis**.

Potser perquè un noi de deu anys gaudeixi amb el llibre *El peatge màgic*, i rigui quan el protagonista va al Mercat de les paraules a comprar una bosseta de pronoms febles, abans ha d'haver llegit algun dels contes surrealistes de Miquel Obiols. Per entendre l'univers de l'il·lustrador Roger Olmos, el valor que té per a ell la textura en els seus dibuixos, ens cal olorar la terra mullada i intentar dibuixar l'escorça d'un arbre. Per reconèixer el traç àgil i divertit de Quentin Blake, res millor que ballar al ritme de violí, després de llegir *El violí d'en Patrick*.

Relacions. Vibracions. Ressonàncies. Anem al teatre. Collim herbes remeieres. Treballem el fang. Calen espais on enllaçar aquestes relacions. Aquí és on prenen sentit els laboratoris. Avui, aquestes jornades són un laboratori de laboratoris. Potser demà hagi explotat tot!

Nati Calvo, bibliotecària i especialista en literatura infantil i juvenil presenta els ponents del matí. **La creació com a experiència lectora. El fil de la vida que es fa art, propostes, despertaments, ...** De la mà de dos ponents de luxe: **Kathrin Buchmann**. Lingüista, amb formació estètica i literària dels infants. Directora de programes a LesArt (Berlín). **José Antonio Portillo** Pedagóg i artista. Creador de projectes singulars com ara la "Biblioteca de cuerdas y nudos", a partir de la lectura del clàssic modern *Momo*. Tot i que descatalogats, a l'editorial Kalandraka es troben alguns dels seus projectes en format llibre.

PONÈNCIA. LESARTS, MODELS CREATIUS PER A L'EDUCACIÓ LITERÀRIA I ESTÈTICA A CÀRREC DE KATHRIN BUCHMANN

Kathrin Buchmann explica que LesArt és una casa de literatura per a nens i joves. No és una biblioteca tot i que hi col·laboren estretament. Tenen vint anys d'història. A Berlín hi ha cinc cases de la literatura però ells són els únics especialitzats en literatura infantil i juvenil.

Ens mostra imatges de com l'edifici es transforma d'alguna manera escenificant aspectes de l'obra o de l'autor que treballen. Per exemple, els vidres mostren figures retallades d'H.C. Andersen.

"No es tan fàcil entrar. Qui entra rep alguna cosa. Ha de fer alguna cosa. Se li diu alguna cosa... Cal preparar-se. El rebedor sempre està escenificat segons el tema de l'actuació que els infants veuran. No comencem amb el llibre sinó amb alguna cosa que sorgeix del llibre. L'objectiu és el llibre però volem que s'hi arribi després de converses. Escales, finestres, portes escenificades. Captar l'estètica d'un llibre per captar l'atenció dels infants. El recorregut i l'activitat poden durar entre tres i quatre hores". **La premissa: Despertar la curiositat dels infants.**

L'edifici de LesArt consta de diferent pisos i diverses habitacions que canvien de temes, decoració, etc. al llarg del temps. Només cal intuir el tema segons el disseny de les portes i atrevir-se a obrir-les. Hi ha però dues habitacions fixes que mantenen sempre la mateixa ambientació:

L'habitació dels contes

L'habitació de fantasmes

S'organitzen "Nits de lectura" i els infants es poden quedar a dormir. Han de donar un lema, un eslògan per poder-hi entrar. I, és clar, sempre hi ha una lluita per a qui pot dormir, o qui s'atreveix a dormir, a l'habitació dels fantasmes. Tothom hi vol anar, perquè diuen que els somnis són mes excitants.

[La idea de dormir a la biblioteca ha encantat clarament a l'auditori].

Kathrin Buchmann explica que tenen dotze línies de treball diferents, que neixen totes de la conjunció literatura i art, però que persegueixen diferents objectius.

Algunes de les línies de treball són:

“ Veig, Veig...” Projecte al voltant dels llibres d'artistes, la il·lustració i els mitjans de comunicació. Llegir imatges és el primer que aprenen a fer els nens. Fàcilment creen associacions i entren en conversa, també els adolescents. Cal establir ponts entre el seu món i la literatura a partir d'objectes, escenificacions...

“Cadascú a la seva manera”. Projecte al voltant dels diferents autors, textos, i ofertes estètiques. Vincular objectes que es troben a LesArt amb diferents experiències literàries. A vegades cal convidar a fer un canvi de perspectiva. Veure les coses des d'un altre angle. Els nens s'estiren a terra i observen la realitat des d'un altre angle.

“Era i no era”. Projecte al voltant dels contes de fades i mites del món. Els encanta escoltar històries quan se'ls expliquen lliurement. Organitzen contacontes de diferents cultures perquè es vegin representades les cent vuitanta cultures diferents que hi ha a Berlín. A cada grup escolar se'n troben com a mínim cinc o sis. Treballen especialment la recopilació de frases fetes i potencien el joc i l'escolta de diferents sons fonètics, encara que no sempre s'entenguin aquestes altres llengües. Treballen a partir de la pedagogia del teatre, del joc, de l'art per tal que els infants expliquin també lliurement alguna cosa.

“La ciutat és gran”. Projecte que busca el coneixement de la ciutat, el món real a partir de la ficció literària de la ciutat. LesArt organitza passejades literàries per a infants. Conèixer la ciutat, el territori, és un dels seus objectius. Parteixen de la descripció literària d'un indret de Berlín per després anar-hi físicament. Es vol respondre la pregunta: Què ha fet el temps en aquell espai? A vegades és decebedor, però això forma part del joc.

Altres activitats que realitzen:

- Partint d'un llibre, fan un taller de cartellisme que es penja en llocs públics (metro, busos) amb la idea d'anar més enllà de la lectura, però partint de la lectura.
- Tenen dos grups de joves que es troben un cop la setmana per discutir llibres i fer crítiques.
- Potencien molt la trobada amb traductors perquè els agrada aquest diàleg entre idiomes. Com es fa aquesta feina?
- Llegeixen al parc, a la piscina.
- Programen menjars literaris. Diversos plats vinculats als cinc últims llibres premiats del Premi de Literatura Juvenil. Una activitat que comença a les sis de la tarda i dura cinc hores i que compta amb el suport d'artistes, pedagogs, editors...

Mètodes molt diferents, llenguatges expressius molt diversos. L'equip de LesArt que dissenya tots els programes són dues persones, a banda de la direcció, però compten amb vuit col·laboradors externs que són especialistes en literatura, pedagogia, teatre, disseny, etc. Busquen fer treballar tots els sentits, a vegades tapen els ulls, etc. perquè mitjançant la desconexió d'un sentit entrem en alguna figura literària a partir dels altres. Sempre busquen despertar alguna cosa a cada infant, que el professor pugui dir: "Mai no havia vist aquest infant parlant o actuant així!"

"LesArt no és un mètode sinó una manera de treballar que persegueix un objectiu molt llunyà, sabent que no hi arribarem mai. **LES (literatura) ART** ; No intentem avaluar la resposta dels infants: això està bé, això està malament. Ens interessa més saber perquè creus que això és així? Quan els infants es senten estimulats excitats, se'ls desperten les ganes de dir alguna cosa", conclou **Kathrin Buchmann**.

PONÈNCIA. HABITAR OTROS ESPACIOS ARTÍSTICOS A TRAVÉS DEL LIBRO A CÀRREC DE JOSÉ ANTONIO PORTILLO

I després de **Kathrin Buchmann**, arriba el torn de **José Antonio Portillo**. **[Contenut. Discurs vivencial]**: "Necessitava contrastar els meus treballs amb gent de l'educació i les biblioteques. Un aclariment: no sóc escriptor, ni artista, ni escenògraf. Sóc mestre d'escola des de fa disset anys. De l'època que llegíem llibres com Josse Goffin. *¿Quién es el jefe?* (MSV, 1992) o Hans Traxler. *La aventura formidable del hombrecillo indomable* (en l'edició d'Altea, 1986)".

Quan va decidir dedicar-se a la docència ningú no l'havia avisat de tres coses bàsiques:

- La importància de **narrar** i provocar emoció. No només pels contes, sinó pel coneixement. Seduir. **[Portillo ha après la lliçó: és un seductor nat!]**
- La importància dels **objectes**. L'objecte provoca silenci. I interès. Es va dedicar a crear objectes que eren l'avantsala del llibre.
- El llibre pot **conviu amb altres arts**. El llibre et transporta i obre altres nous territoris artístics, altres àmbits que cal explorar.

A París va descobrir un llibre que el va impactar. Quan el mostrava als amics, adults, tenia un impacte bestial. Un llibre provocava en tres minuts el plor, el riure, la tristesa. En el teatre això pot costar hora i mitja. Aquest descobriment el va excitar especialment. El títol original del llibre és ***Moi, j'attends ...*** *Jo, espero*, tot i que la referència en castellà és: Davide Calí i Serge Bloch. *El hilo de la vida* (Ediciones B, 2006). Un petit llibre infantil que connecta d'una manera bestial amb el lector. Genera emocions impressionants. Suscita converses intenses. Íntimes. Testimonis impressionants. Quan algú parla de les seves lectures parla de manera directíssima d'ella mateixa. Hi ha una identificació molt poderosa.

[I tu què esperes? "Jo espero tenir imaginació per escriure els meus contes"]

L'experiència que presenta Portillo, doncs, és gravar els rostres de diferents persones que escolten i veuen, de forma individual, el conte *El hilo de la vida*. Aquest projecte de Portillo es titula *Archivo de gestos emocionales*.

Se'ls convida a viure una experiència. Quina? Se'ls llegirà un llibre. Quin és el repte? Que cada testimoni sigui únic. Que durant vint minuts de trobada sorgeixi allò particular. No tots esperem el mateix. Concentrar-ho en dos minuts. La gent té coses per explicar i totes diferents. El llibre és molt provocador. Com un llibre pot acabar en altres territoris? Van participar-hi més dones? Potser és el que passa a les biblioteques.

I després de les ponències, una estoneta de debat i preguntes.

Els adults poden entrar a LesArt o deixen als infants sols?

Kathrin Buchmann: als matins, quan vénen escoles, entren els professors, però normalment els adults vénen a fer formació contínua o algun acte especial (tardes de relats, visites a les exposicions). Dins les altres cases de lectura, pensades per a adults, es treballa més amb famílies que amb infants. Els adults gaudeixen molt del material infantil.

Sou dotze persones a l'equip de LesArt, com us organitzeu?

Kathrin Buchmann: hi ha tres persones contractades més vuit col·laboradors externs. Ens trobem cada dos mesos per planificar i parlar de projectes. Els conceptes són treballats per dues persones. Presenten a la **Kathrin Buchmann** la idea, com a directora de programes, i es reformula. I després s'obre a tot l'equip per acabar-ho de lligar.

A part de la formació, com treballem amb biblioteques?

Kathrin Buchmann: **"En les actuacions que fem de formació contínua, fem amb els adults allò que fem amb els infants."**

José Antonio Portillo: "En el meu cas tot va sorgir d'una demanda que em van fer a Belem, un centre de pedagogia de Lisboa. La directora de programes em va demanar **'Sácame el universo de ese libro que tanto te gusta'**. La petició justament era de vincular la lectura amb artistes del lloc. **Entrar en altres territoris, sortir del món de les biblioteques i els contacontes..."**

Quin paper té la tecnologia a LesArt?

Kathrin Buchmann: "Depèn del llibre. En general el cinema té un paper molt important, així com la fotografia i la música."

José Antonio Portillo: "La primera pregunta que ens hem de fer és **'Quina història volem explicar? Segons la resposta, la tecnologia serà una bola de paper o un ordinador.'**"

"Treballo a secundària. Amb infants és més fàcil despertar les emocions. Com treballar l'adolescència?"

Kathrin Buchmann: "Nosaltres treballem amb joves de fins a vint-i-cinc anys. Treballem molt a partir d'un llibre de 'rostres', sense text. Són alumnes de disset anys de secundària, amb poca experiència de lectura. Sovint, quan acabem les activitats al cap de tres dies ens diuen 'odio llegir' però 'm'encanta lesArt.'" Vam enviar els joves a fotografiar el seu entorn i els convidem a mirar-lo d'una altra manera i trobar-hi rostres. No hi havia ni una lletra en el llibre, però ho considerem una experiència literària. També rememorem la crema de llibres del trenta-tres, i els joves durant el matí dissenyen un memorial i el porten a la plaça on hi ha el monument memorial existent.

José Antonio Portillo: “Qué piensa mi sombra? era un projecte fet amb adolescents. De set instituts es va triar una persona concreta de cada un d’ells. Als alumnes se’ls demanava que fessin una redacció sobre **‘el seu camí orgànic’**.”

Sovint és important dir una paraula estranya, i així aconseguies un minut d’atenció dels adolescents. Tots recorrem contínuament un camí. Olors, cases estranyes, ... Vam rebre cent vint escrits i se’n van seleccionar set. El projecte estava inspirat en un llibre que agradava molt els meus alumnes quan feia de mestre: Georgess McHargue. ***El zoo de Sebastián***. Il·lustr. Michael Foreman. Altea, 1985. Vaig conèixer els set joves i vaig fer amb ells el seu camí orgànic, amb un càmera de vídeo. Calia triar un lloc del camí especial. ‘No me gusta mi barrio, huele mal, hay mucho ruido, pero cada vez que paso por este bar, si la lona naranja está abierta y se filtra el sol, me siento bien’. El pas següent era buscar una ombra en aquell lloc especial. Havien de buscar l’hora adequada, la posició...”

Acaba el torn de preguntes i ja podem obrir el sobre misteriós que hi ha enganxat en el programa. Unes bossetes de te llibretes, inspirades en dos llibres, ens anuncien que és l’hora del te i la pausa.

Hi ha dos models de bossetes, a partir del llibre *Monsieur personne* i *Petites meteorologies*. Aquesta divisió ens permet fer dos grups per encarar els tallers que els ponents ens tenen preparats per a després d’esmorzar.

DE LA TEORIA A LA PRÀCTICA. JOSÉ ANTONIO PORTILLO

José Antonio Portillo arrenca amb **“Habitar otros espacios artísticos a través del libro”**. Llegeix el conte d'*El hilo de la vida*. Pàgina a pàgina. Gest atàvic. Antic. Fora del temps. Anacrònic. Tots callats escoltant.

“Jo espero el primer amor. Jo espero les vacances...” **[Moment màgic]** Diu Portillo: “M’agrada que una cosa tan poc valorada, quan es presenta davant la gent de l’art contemporani i les arts escèniques faci emocionar.” **La lectura d’un llibre està molt poc valorada. El futur del llibre és conviure amb altres llenguatges. El futur de les biblioteques es obrir-se a altres llenguatges.**

És una invitació molt bona per treballar així altres llibres. Es proposa una nova lectura. Una nova mirada sobre el llibre. **La lectura té lectures. No és només el llibre, és també el lector ...**

Amb nens és molt senzill. Els dic que tinc un problema. “Em voleu ajudar?” “Sí!” Quin és el problema?” “Vull regalar un llibre, i això sempre és un fracàs?” “Em podreu dir si el llibre val la pena?” Sempre diuen que sí, que el regali.

La importància de l’objecte. L’objecte. La maleta. Durant cinc dies només es podia veure, tocar, però no obrir. L’espera. Portillo ens mostra un llibre dins del qual només hi ha boles de paper escrites, envellides. “Ayudarme a reconstruir la historia de cada bola”. Va entregar una bola a cada nen i una lupa. Com petits arqueòlegs van recuperar paraules que es podien llegir. I amb aquestes paraules van reconstruir la història.

“Artilugios para contar historias. Objetos que generan silencio. La caja es para curiosos. Escenografía. Biblioteca circular de cuerdas y nudos. Italo Calvino. Colección de arena. La lupa genera un ritual”.

José Antonio Portillo ens apropa a un altre llibre amb un altre projecte: ***El museo del tiempo***. Enterrar objectes significatius per protegir-los dels homes grisos, una idea que neix a partir de ***Momo*** de Michael Ende. Treballar al carrer, fora les parets de la biblioteca, permet pescar nous espectadors: els de la brigada, “els currantes”...

DE LA TEORIA A LA PRÀCTICA. KATHRIN BUCHMANN.

I ara és el torn de **Kathrin Buchmann** i de veure a la pràctica la proposta de LesArt: **Models creatius per a l'educació literària i estètica.**

Asseguts en rotllana, la **Kathrin Buchmann** ens dóna instruccions, "una tasca" ho anomena ella: "Posin les mans en cassoleta i tanquin els ulls, de manera que jo els pugui posar una cosa. Però és un secret que només els pertany a vostès. És prohibit parlar amb el del costat." Això és molt difícil per als nens. Esperar i callar. "Mirin el que tenen sense mostrar-ho." "Han de Pensar una endevinalla, pensar com explicar-ho, o una melodia que ho expliqui, o una pantomima". **[Tothom somriu]** "Qui s'anima?"

"Sense ell olorar no puc pas?...", diu un dels participants, "Allà d'on surten les paraules i les cançons...", diu una altra, i encara més: "Te les estiraré quan sigui el teu aniversari..."

Kathrin Buchmann: "Què són aquestes coses que han descrit?" "Els cinc sentits: nas, orella, mans, boca..." "Algú té un ull?" "No." "El que tenen a la targeta és el sentit que seran responsables durant el taller. Què ha passat avui que hagin olorat, tocat, escoltat...?"

I a continuació cal aixecar-se i triar una imatge de l'estenedor que hi ha al mig de la sala. La imatge s'ha de relacionar amb el sentit que els ha tocat. Cal ensenyar la imatge i el sentit que cadascú ha relacionat.

Kathrin Buchmann pregunta un a un i alhora va comentant, ajudant, estirant el fil de la conversa:

- "Nas. Préssecs. M'agrada l'olor de la fruita acabada de collir."
- "Tacte. Bany. Perquè té una suavitat especial." (**Kathrin Buchmann** afegeix: "La tendresa de la pell i també l'olor")
- "Olor. Flors." (**Kathrin Buchmann** pregunta: "Li n'agrada una especialment?" "La rosa")
- "Oïda. La música" (**Kathrin Buchmann** comenta que també hi ha el tacte amb l'instrument, l'olor...)
- "Oïda. Vaixell. Sons del mar que em relaxen."

I ara cal fer grups segons els sentits, i inventar un conte al voltant de les imatges escollides. Tot amb només set minuts. Cada un explica perquè tria la imatge i s'estableix un diàleg entre els grups: "He triat aquesta imatge perquè he treballat amb nens sords i m'ha impactat molt. Es fixa molt en les orelles de la gent i s'ha fixat en l'arracada d'una noia, perquè es fixa molt en les coses. L'ha vista passar dalt d'un cavall i necessita anar cap a ella. El mussol explica a la noia que ell se'l mira. Les dones del poble li expliquen amb gestos que toca el violoncel i que viatja pel tot el món"...

Kathrin Buchmann marca el final del temps amb una campaneta. driiiiiiiiiing.

Cada grup explica el seu conte ensenyant les imatges. Els assistents utilitzen paraules boniques. “bella noia de les orelles lluints”, “sota el tacte rebregat de la migdiada”, fan poemes visuals...

Què ha calgut per fer això? Comunicació, entesa, ... És difícil per als nens, sobretot lligar imatges que no tenen un sentit immediat, quan la seqüència no és immediata.

S'utilitzen recursos propis dels contes. Hi havia una vegada... un final sorprenent... Transformacions miraculosos... Posen en joc el seu coneixement del funcionament dels contes per construir el conte. Es podria fer una història conjunta partint de la primera persona i anar lligant de persona en persona.

Les imatges són del llibre *Pequeño museo*¹. Fa vint anys que l'utilitzen. Són fragments d'imatges de la història de l'art. En la versió alemanya, cada imatge té associada una paraula, en sis idiomes. “Hi ha similitud entre les paraules? Algú coneix algun d'aquests idiomes?” preguntaria **Kathrin Buchmann** en una sessió de laboratori.

Més coses que podem fer amb aquest llibre: imaginar el fora de camp, dibuixar-lo, mostrar la imatge sencera. Buscar, com hem fet nosaltres els cinc sentits.

Kathrin Buchmann tria cinc imatges del petit museu i les relaciona amb un llibre d'Atak, il·lustrador berlinès (no editat a casa nostra, encara). Atak fa constantment referències a obres de la història de l'art (Munch, Matisse) i també a Mickey, Snoopy, Mafalda, Batman... Els nens coneixen millor que nosaltres aquests referents.

Es podria fer també un exercici de copiar caps i cossos i fer figures barrejades. Mostra capses amb pistes que remetent a la figura d'un artista (un llapis, un paper d'aquarel·la, un pinzell...)

A LesArt aquests tallers els fan amb infants de preescolar i també amb primària. **La gràcia d'inventar paraules els fa gaudir a tots.**

1 **[Pequeño museo = Little museum]**. imágenes escogidas por Alain Le Saux y Grégoire Solotareff. Corimbo , 2004

TAST DE LABORATORIS

Després d'un merescut descans, tornem a la tarda amb dos nous laboratoris

ELIXIRS EMOCIONALS A CÀRREC DE *CREATIVITATTA* (MARTA ROIG) I NATI CALVO

Marta Roig es posa una bata blanca i ens rep com a Creativittata. Ara i aquí som un grup d'investigadors d'emocions. Algunes normes: No es pot córrer dins un laboratori, cal anar a poc a poc i mirar-ho tot bé. És una zona de radiació, **l'impacte de lletres i imatges sempre deixa seqüeles**. Ara estem protegits de l'exterior. Però poden passar coses, si algú per qualsevol cosa necessita sortir, fer parada d'emergència, si malgrat tot a algú li passa una cosa més forta, aquí teniu les instruccions de la reanimació de salvament.

Els dos llibres de referència del laboratori són:

Gabriel, Cécile. **¡Qué emoción?** SM, 2007

Bruno Munari. **Cicci coccò**. Fotografia d' Enzo Arnone. Corraini, cop. 2000

Creativittata reparteix imatges i cal mirar-les atentament. Totes representen una emoció viscuda per un infant. Després passem per unes taules plenes de peixeres.

Quin peix de les peixeres pot representar l'emoció de la nostra fotografia?

Els científics passen i comenten: "l'expressió és d'enfadada" "allà no hi ha cap peixet?" "emoció" "estic... frustrat" "quanestic amb els meus amicsestic... feliç" "tinc... por" "estic aclaparat." Van agafant imatges, discutint-les, imitant els gestos, buscant paraules, mirant peixos, traient-ne de la peixera, i finalment escrivint en el cartellet l'emoció. Un cop fet, passen per totes les peixeres i van llegint les emocions, mirant les fotos, agafant-les ..., i rient, tota l'estona rient.

Creativittata va tancant i comentant les decisions dels científics, mostrant les imatges del peixets i la seva emoció, que són del llibre: Mies Van Hout. **Aujourd'hui, je suis**. Minedition, 2011

Cada grup recupera la seva imatge i a continuació comença una breu estona de lectura individual i tranquil·la d'un petit lot de llibres relacionat amb la seva emoció.

[Rien, baden, comenten, murmuren].

S'han repartit unes bossetes amb una targeta. En quin moment sents aquesta emoció? Aquest moment farà de conjur per elaborar un elixir emocional.

Només ens calen uns quants principis actius que trobem en un extensa llista, que ens ajudi a conviure amb la nostra emoció, o a cridar-la quan la necessitem. Se n'han de triar un màxim de cinc per a l'elixir adequat per a aquesta emoció:

abraçatatumateix, alegratdeveuret, atrevirseaser, ballasobreunataula, caminasotalapluja, cançonsdedutxa, caperavall, començadenou, emsemblabé, enxampadesitjos, estimarseunmateix, foramanies, hearribatfinsaquí, inspiracionsprofundes, llagirmesdefantasma, melangiadogre, mentrestant, mirathodelluny, mossegaunabranca, musicadecirc, nomimporta, nopassares, obrelsulls, paciència, paraiescolta, peramisolamarg, pessigolles, petons, picalullet, raigsdellum, regalatflops, rugitsdelleo, salcosmica, saltsdemico, semprehihaunaltrecamí, senyilogica, somriuresdegat, sospirs, tancaelsullsisomia i veurepassarelsnuvols.

Amb el potet i la pipeta, van als components que hi ha sobre la taula i elaboren el seu elixir.

Finalment, perquè l'elixir faci efecte, cremem en el forn el conjur i amb la flama del conjur fem evaporar l'elixir.

LABORATORI DE COLORS I EMOCIONS AMB GLÒRIA MATAS I MONTSE REBOLLO

Seiem al voltant de les illes cromàtiques, fetes amb robes i llibres, que ens fan d'escenari i fem un cercle tancat. Experimentem amb colors i emocions.

Comencem teixint un mandala de colors. Agafem el cap de fil i llencem el cabdell a algú dient una paraula, el primer que ens suggereix el color.

Negra nit/negre somni / negra ombra / ensurt / forat negre / ràbia / tristor

Verda primavera / meló / ...

Deixem el mandala a terra i escoltem la narració del conte que va inspirar el laboratori:

Anna Llenas. **El monstre de colors**. Flamboyant, 2012.

Ens submergim en un sol color. Fem grups al voltant d'un color i remenem els llibres de cada illa de color. L'entusiasme no decau. "Que bé! llegeix això"

Ara que estem centrats en un color, anem a buscar una rodoneta de cartolina i rumiem una frase que ens hagin inspirat els colors i l'escriurem a la rodoneta i la posarem al pot corresponent.

Ara ja ens atrevim a anar al text, poètic, amb l'atzar com a aliat. Per fer-ho, ens servirem de l'estratègia que seguien els poetes surrealistes: "cadàver exquisit". Un comença a escriure dues línies, i deixa dues paraules a la tercera línia. Doblega el paper per les dues línies i el passa a un altre que utilitzarà les paraules.

Ens poden inspirar les rodones amb frases i pensaments que abans hem creat i que hem guardat en pots cromàtics.

El joc poètic dóna resultats:

BLANC

Literatura pura com un got de llet sense cacau i sense sucre. Sense mel però amb ganes d'esdevenir l'heroi quotidià de cada dia. El que observa el cel, els núvols i la neu volaven pel cel, i deixaven una catifa blanca a tota la vall. Quan es va aixecar el dia.

No hi ha més temps, però el laboratori es pot concloure agafant una cartolina del nostre color, materials de diferents tipus i textures, i convertir en una experiència plàstica la nostra experiència literària.

El cadàver exquisit sempre funciona amb canalla.

CONCLUSIONS DE LA JORNADA

Conversa amb les ponents dels laboratoris del matí i la tarda, excepte José Antonio Portillo.

LesArts són una fundació privada? La gent ha de pagar?

Kathrin Buchmann: “LesArts neix a l’abril del 1993 gràcies al patrocini d’una associació de promoció de la literatura infantil i juvenil [Gemeinschaft zur Förderung von Kinder- und Jugendliteratur e.V.]. El centre rep ajut econòmic estatal i també de la partida de pressupost que la ciutat de Berlín té assignada per a la promoció cultural. A més a més, rebem ajudes de diferents patrocinadors, que varien d’un any a l’altre.”

Des de la taula Glòria Matas comenta al públic que van escollir les emocions, sabent que Marta Roig també treballaria emocions. I els demana si creuen que els laboratoris són complementaris? “Es poden fer en la mateixa programació?”

El públic respon que sí, que són diferents. Donen *inputs* per fer anar “la bola”.

Montse Rebollo: L’essència rau en el llibre. Sempre hi ha una estona de gaudir amb la lectura. Sempre hi ha una producció final.

Des del públic Esther Granados comenta que li hauria agradat saber més de la reacció dels participants a les biblioteques quan es fan aquests tallers.

Marta Roig: Passarem fitxes per fer-los replicables. A l’hora de fer el taller amb infants, l’elixir es fa per situacions concretes, perquè treballar emocions abstractes és més difícil. Un nen volia fer un elixir per a “quan la mare es posa el meu germà a coll”, i no vam parlar de gelosia.

Nati Calvo: “Amb els infants jugues amb la capacitat simbòlica que tenen. Sense haver de nomenar res en concret.”

Quina relació té LesArts amb els museus?

Kathrin Buchmann: “Als museus hi ha ‘molta literatura’ i el treball interdisciplinari pot ser molt enriquidor. Fa poc que hem començat a treballar conjuntament amb un museu que té una molt bona col·lecció de pintures.”

A Kathrin Buchmann, “Com has viscut els laboratoris que s’han fet a la tarda? Creus que tenen relació amb el que feu vosaltres a Berlín?”

Kathrin Buchmann: “M’han agradat molt. Estan en la línia del nostre treball a LesArts. Nosaltres també promovem que els infants i els joves pensin, llegeixen, escriguin...”

Des de la taula, Marta Roig comenta que tant Kathrin Buchmann com José Antonio Portillo han donat molta importància al ritual. D'entrada i de partida. Per què és tan important aquesta ritualització per als infants?

Kathrin Buchmann: "A LesArts ens agrada crear una atmosfera entorn del llibre perquè els infants i els joves entrin en l'univers de la lectura. Ens interessa que s'apropin al llibre amb tots els sentits i que, durant les tres o quatre hores que dura la sessió, gaudeixin d'una experiència estètica. Segurament molts dels joves no lectors no llegiran immediatament després de visitar-nos, però hauran viscut una experiència que, de ben segur, els marcarà."

Treballeu sempre amb l'àlbum il·lustrat?

Montse Rebollo: "A Girona n'hem fet uns quants. En vam fer un sobre abecedari. El dibuix en el pla, la tipografia. En vam fer un altre de poesia. Però majoritàriament llibres il·lustrats."

Marta Roig: "Nosaltres, a banda d'àlbums, hem fet poesia, coneixements i també llibres *pop-up*."

"Com més fons creuem millor, més rics. Hi ha infants apassionats dels coneixements, i sovint queden amagats rere la ficció."

Glòria Gorchs: "Hi ha una mare que va fer una petició." "Un tema: dinosaures." "El meu fill és un apassionat dels dinosaures. Però el problema a vegades és que si partim del llibre, potser no hi ha llibres bonics de ficció, com en el cas dels dinosaures." Es va obrir, doncs, una possibilitat: "Per què no fem un laboratori en què les famílies creïn el laboratori? Són famílies que ja coneixen la dinàmica. Fa por que es perdi l'essència o el paper del llibre."

Glòria Matas: Em mou el tema dels avis. Hi ha molts llibres d'avis. Es podria estirar del fil. Fer venir avis."

Montse Rebollo: "Un tema també era 'No perdís el fil' on també hi havia el llibre que presentava Portillo. Llibres de fils." La Glòria ens ha encomanat una manera de mirar els llibres. És una manera magnífica de treure fons.

Marta Roig: "Can Fabra ha treballat el tema avis dins un projecte de barri molt interessant que es diu Liberart. Podeu consultar-ne la web."

Amb nens de quina edat trebal·leu?

Marta Roig: "Quatre a nou anys habitualment."

Montse Rebollo: "Sis anys és l'ideal."

Saben les editorials el que feu amb els seus llibres?

Nati Calvo: "No ens ho hem plantejat. Però seria interessant que no destruïssin el fons i ens regalessin el fons descatalogats."

Kathrin Buchmann: "Coneixem bé la majoria d'editors, és habitual que ens trobem amb ells a les fires del llibre de Frankfurt i de Leipzig. Les editorials mostren un gran interès a saber quina feina estem fent a LesArts. A vegades també ens ajuden fent-nos donacions de llibres."

Fora de la ciutat de Berlín hi ha altres experiències?

Kathrin Buchmann: "A Alemanya no hi ha gaires centres de promoció de la lectura com el nostre. En trobem a Leipzig, Hamburg, i a unes poques ciutats més. El moment econòmic també afecta el nostre país i la falta de finançament fa que sigui difícil mantenir els centres i crear-ne de nous."

Jo sóc terapeuta, logopeda. Treballo amb paraules i sons i m'ha estat molt útil aquesta jornada. D'on traieu el temps per a fer això? Com us organitzeu?

Nati Calvo: "El dia té vint-i-cinc hores."

Montse Rebollo: "És un extra a la feina. Però és la salsa. Ens ho passem molt bé. Ens coordinem al màxim. Ens cal donar-ho a conèixer perquè ho fem de manera discreta, amb bons resultats, i cal que la gent de biblioteques properes ho conegui."

Gloria Matas: "Volem fer una matinal dels vint treballadors de biblioteques a Girona per explicar què són els laboratoris. Farem també tallers per a mestres, que necessiten idees i recursos que ho posin fàcil."

Marta Roig: "Com a autònoma no surten les hores, però és un espai d'aprenentatge, de recerca, que compensa amb escriure."

Nati Calvo: "Deixaria de fer moltes coses que fem a biblioteques per tenir temps per fer-ne d'altres que crec més importants, com els laboratoris. Si la gent el que vol és descobrir altres mons." A Montbau, amb tres laboratoris, el préstec d'infantil va pujar un 10%."

Kathrin Buchmann: "Nosaltres també hi dediquem moltes hores de preparació. Tenim un equip estable i també persones en pràctiques, voluntaris i altres col·laboradors. Quan fem equips de treball sempre intentem que treballin plegats els especialistes en literatura i en art."

DISSABTE 6 DE JULIOL MATÍ

Comença el segon dia de les jornades i Glòria Gorchs ens posa en antecedents:

Exposats en uns faristols hi ha tres dels llibres que van ser protagonistes del primer dia de jornades:

Portillo, José Antonio. **Artefactes o passejant anònim troba un llibre**. Il·lustr. Carmen Puchol. Kalandraka, 2003

Portillo, José Antonio. **Museo del tiempo**. Kalandraka, 2005

I el que va utilitzar **Kathrin Buchmann** al seu taller:

Le Saux, Alain. **Pequeño museo = Little museum**. Corimbo, 2004

Recorda el joc de les acreditacions: abans d'acabar les jornades, tothom ha d'haver identificat el conte d'on ha sortit la il·lustració de la seva xapa. Ens comenta quin serà el mètode d'avaluació de les jornades:

Inspirant-nos en el llibre **El calaix de l'artista**². Hem adaptat una calaixera on es podran escriure suggeriments, comentaris, crítiques, notes als ponents... el què es vulgui. A l'entrada, als vidres, hi ha marcs buits on fer-se un autoretrat. **[Riures]**. Dibuixar-se com sempre hem volgut ser. **[Més riures]**.

Avui toca treballar. Respondre dubtes i preguntes, aprofitant la saviesa de cadascú, per fer créixer els laboratoris.

Nati Calvo, que comença la seva intervenció mencionant Sòcrates: "Sólo sé que no sé nada", és l'encarregada de presentar la primera part del matí, amb els Laboratoris novells com a protagonistes. Primer tindrem la sort d'escoltar tres dones que són una mostra de la pluralitat del nostre públic, pel que fa a territori. I després treballarem amb tot el públic aprofitant la riquesa de perfils: hi ha gent del món de la crítica, il·lustradors, biblioteques...

PRESENTACIÓ DE PROJECTES. BIBLIOEXPERIMENTS A CÀRREC DE LAIA VENTURA

Laia Ventura, de la **Biblioteca Ernest Lluch i Martín de Vilassar de Mar**, ens presenta els **BiblioExperiments**.

La primera trobada de laboratoris de l'any passat els va animar a adaptar l'experiència. Convida a tothom a fer-ne. Van començar el juliol de 2012 i fent una comparació culinària,

---

2 Joan Barrets i Anna Terricabras. **El calaix de l'artista**. Tarragona : Piscina. Un Petit Oceà, 2012

explica que la massa central dels seus tallers són els laboratoris de lletres i imatges de la Biblioteca Roca Umbert, consultables tots al bloc. A més a més, calen dos ingredients més, el personal i les ganes de tirar-ho endavant.

Pel que fa al personal compta amb dues persones de plantilla i una d'externa: Mireia Martínez: auxiliar de la biblioteca i llicenciada en història de l'art. Laia Ventura: directora però també especialista en Iij. Begoña Chezz, dissenyadora, il·lustradora, contractada puntualment.

Primer va triar un nom: BiblioExperiment. I un logo: "**BE**" que porten tots els contes del laboratori.

1r Biblioexperiment: Presenta'ns el teu amic

Un taller a partir de llibres amb personatges amb característiques molt destacades, per exemple: Portell, Raimon. **Vull una corona**. Il·lustr. Ignasi Blanch. La Galera, 2005. Primer es va explicar un conte, es va fer una estona de lectura compartida entre les famílies, dels llibres exposats. I, per acabar, amb uns segells de goma de dissenys geomètrics, van pensar i dissenyar el seu propi personatge. Després van explicar, voluntàriament, el seu personatge.

2n Biblioexperiment: Samfaina de Grimm

Al gener, aprofitant una exposició del Goethe Institute sobre Grimm es fa una proposta a les escoles d'un lot Grimm, per treballar amb padrins i fillols. Primer es feia una visita guiada per l'exposició i després el laboratori, que seguia el guió del Laboratori "Samfaina de Grimm" de la Bru. Explicar un conte Grimm, lectura i jocs a partir dels elements claus dels contes populars: personatges bons, adversaris, objectes màgics, etc. Va faltar temps per la presentació conjunta; hagués calgut tot un matí. Es va decidir treballar-ho a l'aula d'informàtica i exposar-ho a la biblioteca. La particularitat interessant d'aquesta proposta és que s'ofereix al programa de padrins i fillols de les escoles aprofitant que hi ha les dues edats i uns poden fer el paper que farien els pares en la versió familiar del laboratori. Aquest mateix s'ha ofert als casals d'estiu 2013, ja que barregen grans i petits.

3r Biblioexperiment: El monstre que duc dins

Es volen treballar els sentiments. I es fa una innovació: quan s'inscriuen se'ls dona un llibre que han d'haver llegit a casa abans del taller. El dia del laboratori s'explica: Maurice Sendak. **Allà on viuen els monstres**. Kalandraka, 2009.

Cada nen va fer el seu propi monstre: algun pare també va fer el seu monstre.

Van veure que els nens més grans, al voltant dels nou anys, eren els qui més havien aprofitat el taller. Alguns dels monstres creats: "El monstre que li surt quan li vénen ganes de pegar a la seva germana petita", o "un monstre amb tots els ulls que no el deixen dormir".

Monstres dibuixats amb pintura líquida [que venen a l'Abacus], imitant la tinta xina, però que surt més econòmic.

4t BiblioExperiment: El zoo de les lletres

Per Sant Jordi s'exposen tres gàbies amb llibres dins, a la sala infantil. Compte que mosseguen! L'estructura és semblant al primer biblioexperiment: fulletó explicant que els contes mosseguen, contes engabiats... Proposta de jocs de paraules: partint de poesies, les famílies havien d'endregar estrofes separades. Vam ometre el nom de l'animal perquè ells el descobrissin. I, un cop endreçat el poema, havien d'anar a un prestatge de cartró, en forma l'elefant, a buscar el poema original i un llibre de l'animal que els havia sortit. Després, amb segells de goma amb formes de lletres van idear un animal. Exemples: cuc fet amb "o" al cos i "i" petites per a les potes; papallona amb "i" i dues "d" per a les ales.

La Laia acaba la seva intervenció amb algunes indicacions pràctiques i dubtes: Màxim quinze famílies. Si vénen germans, cal un adult per a cada nen. Prèviament, a la sala infantil, seguint la idea de Bru, es fa una exposició de llibres del biblioexperiment i així crear interès en els pares. A causa de la feina que suposa, es va decidir fer un biblioexperiment per trimestre. Es fan el dissabte al matí perquè els pares van més descansats i poden venir, encara que coincideixen amb partits d'esports i altres. Tenen dificultats amb les edats perquè acostumen a venir més petits. També n'han fet alguns les tardes de divendres. L'espai cal millorar-lo; fer-lo més acollidor. Fins i tot han fabricat un elefant de cartró amb 3D, semblant a l'ovella- prestatge de la BRU. Els falta conserge i això dificulta la logística.

Més informació:

twitter.com/Biblioteca_VdM

facebook.com/biblioteca.ernestlluch

pinterest.com/bibliotecaVdM

PRESENTACIÓ DE PROJECTES. LABORATORI DE LLIBRE INFANTIL A CÀRREC DE CRISTINA GARRETA.

Cristina Garreta, de la Biblioteca Central Xavier Amorós de Reus ens presenta el Laboratori de llibre infantil.

Molt contenta d'haver estat convidada, però amb vergonya.

Què poden dir de la seva experiència?

Amb pocs mitjans, la recompensa és gran.

El tema plàstic encara el tenen per millorar.

Els resultats superen amb escreix les inversions.

Han optat per mantenir el nom de Laboratori, per tal que tothom identifiqui l'activitat.

L'experiència, com en el cas de Vilassar, també va néixer arran de l'empenta de les primeres jornades.

Es fan a la sala infantil. Ella i tres més, amb becaris....

La biblioteca té deu anys. Tenen interès i preocupació per com fer arribar els llibres interessants a les famílies potents; intentar casar les dues coses és difícil.

Van provar algunes altres experiències prèvies als laboratoris:

1a iniciativa: **taller/xerrada** amb professionals que expliquessin coses sobre llibre infantil a les famílies, però no va funcionar.

2a iniciativa: **Lectura amb presència**: projecte per compartir la lectura entre persones de diferents edats: nens, gent gran, adults... Inspirats amb les idees de l'espai íntim que planteja Michelle Petit, i que molt bé reflecteix la cita del programa de les jornades (la lectura és una experiència solitària i íntima, però es pot compartir) han creat aquest moment on diferents persones fan lectura individual i en silenci, amb la possibilitat de compartir-la amb la resta.

3a iniciativa: **els laboratoris**

Curs 2012-13

1a sessió: desembre 2012. **Llegir sense paraules**

Hi ha molta gent nouvinguda, i així, partir de llibres sense mots sembla que se'ls facilita la comprensió inicial. Cada família havia de pescar un peix, i a dins havia de muntar un trencaclosques amb la imatge d'un llibre. Després s'havia de buscar el llibre corresponent d'entre una selecció, que també eren per mirar. Finalment, a partir d'un paper A3 brillant, calia crear, sense tisores ni cola, un objecte relacionat amb el llibre que havien mirat. Va sortir un iglú, un barret, una serp...

2a sessió: febrer 2013. **Les llavors i l'esperit de transformació**

A partir del llibre: Mitsumasa Anno. **Las semillas mágicas**. FCE, 2004

Dins la sala, una borrasa (xarxa) i un arbre de paper com a ambientació. A cada branca, una frase que és l'inici d'un llibre. La mare o el pare havien d'escoltar un text sensitiu sobre el bosc, se'ls donava una llavor (llenties, de carbassa,...) i aleshores triaven una branca, l'agafaven i així se'ls descobria el llibre. Amb el llibre, ja només quedava compartir la lectura per famílies.

3a sessió: març 2013. **Abraçades i petons**

A partir del conte: Nicholas Oldland. **L'ós que abraçava els arbres**. Símbol, 2010

La sala infantil entesa com un espai íntim per a les famílies.

Les famílies distribuïdes en tauletes, tendes, llits... s'anaven intercanviant llibres i espais de lectura. I, en darrer terme, la part plàstica era traslladar quin era el llibre que els havia impactat més. La tècnica: segells fets amb patates. El resultat del treball conjunt: una mena de llibre. Al final, molt interessant, posada en comú: on s'havien sentit més còmodes llegint?: a la tenda... I una abraçada final, espontània.

Reflexió: Costa compartir dins de casa, i més amb gent fora de casa. Així, es trenquen barreres.

Comentaris finals de la Cristina:

Encoratja altres biblioteques a fer laboratoris.

Els laboratoris, a Reus, s'emmarquen dins el programa Lecxit: lectura per a l'èxit educatiu

A les famílies, que participaven al programa, se'ls demanava que vinguessin a una sessió com a mínim durant l'any.

Avaluació:

L'espai no és ideal, però és el que tenim. Ens cal millorar molt més la part plàstica i creativa. Veiem que es poden agafar col·laboradors puntuals. Horari i inscripcions a millorar. L'ambient i els llibres proposats molt bé, són punts forts. Llibres molt triats, que funcionen, que les famílies els valoren...

PRESENTACIÓ DE PROJECTES. LABORATORI DE LLETRES I IMATGES A CÀRREC D'IMMA PUJOL

Imma Pujol, de la Biblioteca Pública de Tarragona presenta El laboratori de lletres i imatges.

L'**Imma Pujol** ens convida a veure'n algunes imatges al Picassa de la biblioteca. [<https://picasaweb.google.com/104012159849720727653>]

Tot va començar a les primeres jornades de la BRU, on es va reflexionar sobre la dinamització lectora. Com que venia una època de vaques magres, tothom venia a buscar respostes i alternatives. La jornada va inspirar idees, i van ser engrescadors.

A l'estiu, període de reflexió per valorar tot el que comporta i si és viable tirar endavant un projecte de laboratoris.

L'Imma, per exemplificar tot aquest procés, porta una balança de veritat i va sospesant els punts a favor i en contra. A Tarragona només hi ha una biblioteca pública, amb cent trenta mil habitants. Centres cívics als barris. Total, una situació precària.

Personal: ella està sola, amb jornada reduïda, i només compta amb ajuda puntual d'una auxiliar. Porta clubs de lectura dels sis al setze anys, ha de programar, atendre sala... té molta feina.

Espai: la biblioteca està en un antic convent de monges, no té sala apartada per a les activitats. Cal fer-ho a la sala infantil. Compartir l'espai amb els altres usuaris durant l'activitat. Soroll, interrupcions,... L'edifici ideal és el de la BRU, amb tots els espais, amb tranquil·litat...

Temps: poc temps per planificar, programar, preparar la sala on es fa... De fet, creu que implica molt més temps la preparació que la realització del laboratori. Ella, per això, de moment, no n'ha dissenyat de nous, ha agafat idees dels diferents laboratoris coneguts, i els ha adaptats a la realitat de la biblioteca.

Pressupost: no és tant el cost material, sinó les hores que es dedica a fer-ho. Es pot resoldre més o menys; el fons està bé, o es pot aconseguir per PI o agafant altres llibres.

El punt de partida: Hi ha un cicle de contes a partir del mar en el Museu del port de Tarragona "**El mar, bressol de contes. Contes des del bressol**". Dins hi ha el projecte **El serrallo, un lloc de conte** (entrevistes als pescadors...).

Dins el cicle, es va pensar de fer un laboratori del mar, agafant la idea del far literari de Bru. La família de l'Imma va participar-hi, ajudant a fabricar el far, pintant capses, etc.

Es va seguir la planificació de l'activitat "El mar de lletres" que hi ha al bloc dels laboratoris de Bru. Això va ajudar molt perquè a l'inici hi havia molta inseguretat. Van decidir mantenir el mateix nom de Bru, amb la idea de fer xarxa: "Laboratori de lletres i imatges". Es va veure que el laboratori es podia moure. Anar fins al museu del port feia que arribessin a nous públics, i en treballar amb una altra entitat hi havia més suport. El logo del Laboratori és un morter, amb lletres, imatges... són un referent que és present a tots els laboratoris. El primer, de prova, amb quatre o cinc famílies. En el museu del port tenen una persona per crear artefactes, que els va fer fer el far literari amb materials del Serrallo i caixes del port.

Des d'aquell primer, ja n'han fet quatre més, sis vegades cada un, tots inspirats en els d'altres biblioteques. Va bé per conèixer la dinàmica, i per saber si el que s'està fent és o no un laboratori. Laboratori de l'Andersen (sobre la base del laboratori de Bru), Laboratori d'Abecedaris (partint de Biblioteques de Girona), el de Correspondències (Bru)...

A la biblioteca han buscat col·laboradors externs. Una contacontes i educadora social. Una il·lustradora en pràctiques a la sala infantil. Envoltar-se de persones amb altres disciplines, enriqueix. Dins el Lexcit, a la biblioteca de Torreforta, van fer un laboratori amb gent de Nigèria. També ha fet alguns laboratoris en col·laboració amb la Fundació Jaume Bofill i el seu projecte LEXCIT.

Ens convida a ser agosarats amb els espais, traslladar el laboratori a nous espais per arribar a nous públics, demanar col·laboracions. Si no tenim material, cal demanar que els usuaris en portin o en regalin... Amb ganes, que no ens freni. Potser fer-los cada dos mesos. Cal deixar rastre a la biblioteca dels laboratoris: el pot dels moments feliços, les capsetes de llumins de l'Andersen... poden trobar-se per la sala infantil.

Projectes de futur: cicle de música amb el conservatori de Tarragona, cicle de poesia,...

TORN OBERT DE PARAULA

En els torn de preguntes:

D'on heu tret els segells?

Laia: "En els nostres tallers, eren semiprofessionals perquè els elabora la Begoña, una il·lustradora que contractem, però hi ha altres solucions (patates, goma Eva...)."

El projecte de lectura compartida de Reus. Com funciona?

Cristina: "Vénen nens del centre obert, avis amb néts, adolescents,... i alguns convidats. Fan trenta minuts de lectura íntima i es deixen després cinc minuts per si algú vol compartir amb veu alta el que està llegint. Els nens normalment comparteixen i s'intercanvien els llibres."

Pel que fa al tema de condicionar l'espai, pensava en una caseta de cartró per la biblioteca. Creus que pot quedar com una estructura permanent, o si el veus més aviat temporal. Ex: el dijous, el dia del racó?

"Els van posar una tenda de campanya només durant el laboratori, però és possible un racó per tenir permanent, és un espai amagat."

Creu vàlid un racó així. Encanta els nens: a sota una escala (com a la biblioteca de Lliçà), una hamaca...

Durant la pausa, els assistents aprofiten per fer els seus retrats als vidres d'entrada a la biblioteca i també per omplir la calaixera de missatges i comentaris.

AVALUACIÓ I DINÀMICA DE GRUPS AL VOLTANT DELS LABORATORIS

Abans de començar aquesta segona part Glòria Gorchs dedicarà cinc minuts de recordatori d'allò més important que va sortir de la primera jornada de laboratoris ara fa un any:

Tot laboratori és possible, però calen uns mínims per no perdre la línia. Els laboratoris són dins l'animació a la lectura, potser és una etiqueta més o alguna cosa que ja es feia, però per a nosaltres és un punt i a part, un moment per a la reflexió, per veure com s'avalua l'animació. Creiem que els laboratoris tenen algunes particularitats i de fet, per no perdre la filosofia o línia, estan pensades aquestes jornades perquè entre tots, anem perfilant aquesta filosofia de treball, sense perdre moments interns d'autocrítica.

Com no passa amb altres activitats, tenim molta cura amb els espais, amb qui n'és el conductor: bibliotecari o no, ha de tenir molt clar el fons que vol donar a conèixer; el llibre no és un a més a més; el laboratori neix dels llibres. Hi ha llibres mediàtics que circulen sols, però a vegades, altres llibres molt bons necessiten una empenta per començar a circular.

"Sácame un universo de este libro", que deia en Portillo, resumeix molt bé aquesta idea. Hi ha llibres tan bons que els laboratoris surten sols, i durarien hores i hores. L'univers és tan gran que, quan s'obren, ja s'expandeix.

Algunes constants que defineixen els laboratoris, tal com vam veure a les primeres jornades:

- Activitats dirigides, però fins a un punt. Deixem llibres i materials, i tenim un objectiu molt clar i concret. Però hem d'aconseguir que els pares deixin fer als seus fills. El dinamitzador dirigeix subtilment però són les famílies i, sobretot, els infants, qui han d'anar descobrint i experimentant al voltant de les lectures.
- Com podem valorar l'impacte en els llibres?
Som conscients que es pot valorar fàcilment el laboratori quantitativament (com el 10% d'augment dels préstecs infantils detectats a la Biblioteca de Montbau de Barcelona), però qualitativament ens costa. Podem tenir una llibreta per tal que les famílies opinin sobre els laboratoris.

Matilda Portalès, de la Universitat de València, comenta:

"És trobar un mètode d'avaluació senzilla. A la Universitat s'està treballant amb temes més plàstics". Ens ho passarà quan hagin establert tots els ítems d'avaluació.

- Busquem crear moments especials al voltant dels llibres
- Podem treballar altres llenguatges i disciplines: dansa, teatre..., però la família ha de tenir un moment per escollir un llibre de tots els que s'han mostrat i poder llegir una estoneta en petit grup. És el moment clau.
- Al laboratori, el procés és important, més que el resultat final. No cal que sempre els infants surtin amb un objecte elaborat i encara menys tots els infants amb un mateix objecte idèntic.
- La bellesa de la presentació: cuidar tots els detalls (entrada, sortida, sobres... màgia).
- Component sorpresa: el participant ha de venir amb predisposició i el bibliotecari ha de proporcionar les eines.

Marta Roig (Creativitatta) és l'encarregada d'explicar la dinàmica que farem entre tots a continuació:

"Volem treure el millor de nosaltres i aprofitar la saviesa del públic assistent."

Damunt la taula, un munt de llibres, àlbums il·lustrats, sobre la vida i la mort. Una caixeta amb boles de paper circula entre els assistents. Cadascú n'agafa una. Les boletes fan referència a diferents tipus d'usuaris (deu categories), possibles destinataris dels laboratoris.

D'aquesta manera es creen deu grups de cinc persones.

La feina a fer és intentar imaginar un possible laboratori, a partir d'un tema i una tria de llibres, dirigit a diferents col·lectius, més enllà del públic familiar amb qui ja treballem normalment.

Què volem explorar? Algunes dimensions desconegudes:

- El dret cultural dels infants (**l'objectiu** que persegueix el laboratori; fer-los crítics)
- La geografia física o imaginària (com concretem els **espais** on fem el laboratori)
- El joc creatiu (**la metodologia**; hi ha un lligam entre l'art i la literatura?, entre l'art i els llibres jocs?...))
- Els cent llenguatges (la literatura es pot relacionar amb **altres formes d'expressió**: dansa, escultura,...) Veure si té relació amb alguna altra disciplina artística.
- El material sensible (quin serà l'objecte, **què volem provocar...**)

El que surti potser desencadenarà en una concreció específica per a algun laboratori.

Temps: 40 minuts de treball, en els diferents espais de la biblioteca. I després, tornada a la sala per compartir el treball. A la paret, plasmarem les conclusions. Es penjaran en forma de graella per tal de tenir una pluja d'idees i l'estructura bàsica de laboratoris concrets. Lectura en horitzontal i en vertical.

Xivarri, il·lusió, ganes de treballar. La graella de la paret agrada molt. Algú ja surt de la sala a buscar un espai. Els participants es van agrupant per usuaris destinataris:

Grups:

- Famílies amb infants de 0-3
- Infants de 4-9 amb la família
- Infants de 4-9 sense la família
- Infants amb necessitats especials
- Adolescents i joves
- Joves amb necessitats especials
- Adults
- Avis
- Visites escolars
- Mestres i educadors

Tots els grups repartits per la biblioteca. Concentració, ganes de treballar, passió per la feina, els agrada treballar sota pressió, permet treure un concentrat d'idees i creativitat,... Tic, tac, tic, tac..., falten cinc minuts per a la posada en comú.

I comença la posada en comú de la feina feta:

Marta Roig

Va cridant els grups per cada tipologia d'usuaris i va omplint la graella de la paret.

Volem l'essència, els problemes detectats... No hi ha temps per a més.

Tota la informació generada quedarà recollida i consultable a través del bloc de Bru. La idea és que algú s'animi a estirar el fil i fer realitat un nou laboratori.

Avis

A partir del llibre: COLE, Babette. **Estirar la pota**. Destino

Adreçat a avis cangurs

De dilluns a dijous.

No a les residències, preferiblement a la biblioteca

Metodologia: a cada família li toca un moment vital (agafa a l'atzar una boleta d'un pot...)

L'avi ha d'explicar la seva vivència i el nét, dibuixar-la. Han comptat nou moments vitals *grosso modo* (subdivisibles, si convé).

Al final, en un vidre, es pot plasmar tot aquest treball.

Infants 0-3

A partir del llibre: VAN OMMEN, Sylvia. *Regaliz*. Kókinos

Espai petits lectors o bebeteca

L'objectiu és parlar de la mort d'una manera despreocupada i de forma quotidiana.

A partir del conte i compartint la regalèssia, es parla del tema (mort mascota, avis...) sense que sigui un drama. El llibre convida a la contemplació dels elements bàsics del cel: núvols, formes... Tocar núvols de llaminadures pel tacte...

Material sensible: es parla de pèrdues dels infants: la pèrdua del xumet, el nino que es perd..., relacionats amb la mort.

Materials per enterrar: els primers dels que es desprenen els nadons

I una pregunta final: Creieu que hi ha regalèssies al cel? I tant!

Mestres i educadors

A partir del llibre: GIBERT, Bruno. *Paraíso*. Los cuatro azules

Un llibre molt poètic, que barreja text amb senyals viaris o d'altres que trobem pel carrer.

Objectiu: fer la lectura de la imatge i el tema de la creació literària.

Proposen fer amb els mestres un itinerari biblioteca-carrer-biblioteca. I a partir d'aquí, fent fotografies i dibuixos dels senyals que trobin, elaborar una creació literària a través del camí vital des de que es neix fins que arriba la mort.

Joc de buscar nous significats a senyals universals. Buscar altres simbologies

Treball de la relació intergeneracional avis-néts, dol...

Infants de 4 a 9 (amb famílies)

A partir del llibre: Foreman, Michael. *El jardí feliç*. Intermón Oxfam

Espai en penombra, amb una pantalla amb seqüències de vídeo amb moments de la vida (llavor que surt, eruga papallona, ou pollet,...) en silenci. Encendre els llums. Maletes velles amb imatges, amb fil penjat i agulles.

Ordenar per família una seqüència des del naixement fins a la mort.

Un espai per mirar llibres sobre el fil de la vida.

Crear un llibre animat foliscopi: ou, llavor..., veure l'evolució de la vida.

Regal d'un got amb cotó i mongeta, perquè vegin com desperta la llavor i neix la planta.

Adults

A partir del llibre: ERLBRUCH, Wolf. **El pato y la muerte**. Barbara Fiore

El títol de l'activitat seria: "La mort... no n'hi ha per tant."

Ambientar-lo en un espai com si fos una sala de vetlla (mocadors de paper, silenci...)

Llegir un conte amb recolliment, trets d'unes caixes tipus taüt.

En un paper, convidar a tothom a escriure les seves preguntes i certeses sobre la mort.

Posar els papers en unes urnes tipus taüt. Cada família va omplint una petita urna funerària amb els seus objectes, frases...

Al final, unes postals impreses. Escriure el que diries des del més enllà. Per treure ferro.

Parlar del dol, de la por...

Infants 4-9 (sense famílies)

A partir del llibre: GARCIA, Alba. **El cirerer**. SD

Un arbre sense fulles, que s'anirà omplint fins a tenir fulles. Amb el pas del temps i paciència, veure com creix.

Explicar el conte, separar-se en grups per temes (sentiments, coneixement i oficis), escollir una frase o paraula del llibre, fer-ne una cirera, una es quedaria a l'arbre i l'altra se l'emportarien a casa.

Joves amb necessitats especials

A partir dels llibres: HOLE, Stian. **El cielo de Ana**. Kókinos

ROSEN, M. QUENTIN B. **El llibre trist**. Serres

RENAUD, J. **Mi mamá está en América y ha conocido a Buffalo Bill**. Ponent Mon

Potser aquests usuaris no podrien sortir del centre. Vindrien o aniríem, però sempre creant un espai molt diferent i poc institucional (ex: gespa a terra simulant un berenar)

L'objectiu seria acostar-los a les emocions que desperta el llibre. Primer reconèixer les seves pròpies i després acostar-se a la lectura i la il·lustració. Se'n podrien fer diverses sessions.

La metodologia seria llegir el conte, establir un diàleg i convidar a fer un treball creatiu segons la tècnica de cada llibre. Podria ser un collage a partir de la tècnica d' *El cielo de Ana*.

I l'aquarel·la a partir de la tècnica de llibre de Quentin Blake.

La darrera sessió podria ser un club de lectura del còmic **Mi mamá está en América...**

Infants amb necessitats especials

A partir del llibre: KIKUTA, Mariko. **Et puc veure sempre que vulgui**. Glénat

Les emocions i sentiments no són diferents de les nostres, però és un col·lectiu complicat.

La sessió seria a la biblioteca.

I treballaríem la relació entre text i imatge. Jugant amb l'estètica del llibre, agafaríem sobres grocs, posats en semicercle i s'explicaria el conte.

Donaríem una cartolina groga a cada nen, i els faríem escriure el nom d'una persona que han perdut i que tinguin temps per treure les seves emocions. Deixar-los parlar i escoltar.

Adolescents i joves

A partir del llibre: **SCHOSSOW, Peter. ¿Cómo es posible? La historia de Elvis.** Lóquez

L'activitat portaria el mateix nom del títol: Com és possible?

Maleta vermella, amb paperets.

Demana-riem a cada adolescent sobre els seus neguits de "Com és possible?"

- a casa (amb els pares, amb el fracàs amorós...)

- a fora (guerra...)

Els agruparíem per temes i després llegiríem el llibre.

Com és possible que s'hagi mort? Tots els amics trenquen el gel i resolen la situació de forma positiva. Ells també poden buscar solucions als seus problemes.

Intenció: aportar una visió creativa als nostres problemes o els *mals rotllos*

A partir d'una selecció de llibres, àlbums... que tractin els *mals rotllos*

Hauran de crear una representació sobre aquest conflicte: obra de teatre, mural, grafit,...

Lloc: a un institut (és on estan els joves).

A determinar: nombre sessions (presentació + sessions + posada en comú)

Visites escolars

A partir dels llibres: **RAMON, E. No és fàcil petit esquirol.** Kalandraka.

VOLTZ, Christian. ¿Todavía nada? Kalandraka

Imaginen un grup classe de joves

La metodologia seria començar amb una lectura amb veu alta i bona entonació. Amb dicotomies.

L'objectiu seria treballar la poesia i la creació literària a través de la creació artística

Espai: fora de l'habitual, però dins la biblioteca (golfes, terrassa, sota escales...). Subvertir l'espai.

Intentar treballar l'hàbit de lectura a l'institut, abans que quedin fora per expulsió o exclusió social.

Treballar amb la poesia i les possibilitats de música com el Rap i el *hip-hop*: ritme i poesia.

Canvi dels textos del llibre, buscant la rima i seguint la dicotomia que té el llibre.

Joc amb la dansa urbana, potser treballant a partir d'una corda.

Les rimes creades, gravar-les amb àudio o vídeo.

Títol: RI+?

Els resultats són molt engrescadors. Amb només 40 minuts, el públic assistent ha demostrat el seu potencial. "Som un gran equip", diu Marta Roig.

CONCLUSIONS

Nati Calvo s'encarrega de fer les conclusions de les jornades, que arriben a la seva fi. Cita Carmen Martín Gaité i ens convida a no acomodar-nos, i amb el lligam del fil de la vida va resumint i relacionant tot allò que han donat de si aquestes jornades de laboratoris.

La importància de narrar (oralitat), la importància dels objectes (quotidians i que es creen), la importància del punt de partida (si no hi entra la tecnologia, no passa res).

Les biblioteques s'han de relacionar amb l'exterior (treure els laboratoris fora); Fomentar l'art, la creativitat, la literatura... com a risc. Un crit.

La importància dels moments que es creen, la importància dels espais, els rituals, de conèixer la literatura i el bagatge literari, i la ciutat.

D'un objecte que ens porta cap al llibre, o com José Antonio Portillo, observador com és de la vida i els usuaris, que proposa un viatges partint del llibre fins a altres escenaris culturals. Cada proposta és un taller diferent.

Quins reptes tenim per al futur 2013-14? La necessitat d'anar més enllà. Obrir portes a diferents usuaris. Sempre ens centrem amb famílies, petita infància, però ja hem vist que podeu trobar nous públics.

Nati Calvo acaba suggerint una tercera trobada a Granollers. Esperem que sí.

Glòria Gorchs dona per acabades les jornades, agraeix la presència del públic i dona les gràcies a tot l'equip de Bru. **Forts aplaudiments.**

“Esperem que quan els nens siguin grans, quan pensin algunes experiències culturals que han marcat la seva vida, recordin algun dels laboratoris. De la mateixa manera esperem que d'aquestes jornades també en recordeu alguna cosa apresada. Passar per un laboratori us ha canviat la vida, segur, encara que només sigui perquè cada vegada que obriu una ampolla de vi dubtareu si llençar el tap de suro o guardar-lo...”

Granollers, 5 i 6 de juliol de 2013